

Bránit jednotný trh a domácí specifika. Doporučení pro energetickou politiku EU

Adéla Denková

Energetika je jednou z nejdůležitějších oblastí, které ovlivňují a budou ovlivňovat bezpečné fungování a konkurenceschopnost Evropské unie i jednotlivých členských zemí a jejich regionů. Evropské instituce a členské státy v současné době společně vytvářejí nová pravidla, která umožní vybudovat jednotnou energetickou unii EU. Ta by měla zaručovat energetickou bezpečnost i ekonomickou konkurenceschopnost a zároveň díky přechodu k nízkouhlíkovému hospodářství zajistit udržitelnost celkového rozvoje a ochranu životního prostředí.

Asociace pro mezinárodní otázky a zpravodajský portál EurActiv.cz v rámci projektu „Empowering Youth and Regions in the European Parliament“ uspořádaly 14. listopadu 2016 v Ostravě odborný **kulatý stůl na téma „Energetická bezpečnost: Výzvy pro Moravskoslezský kraj“**. Cílem diskuzního setkání bylo propojit debatu o energetické politice na evropské a regionální úrovni a reflektovat vývoj evropské energetiky z pohledu stakeholderů působících v Moravskoslezském kraji (MSK).

Vzhledem k vysokému zastoupení průmyslu v MSK má otázka energetické bezpečnosti pro region velký význam. Pohled místních stakeholderů a odborníků proto může být důležitým příspěvkem do celoevropské debaty. Tím spíše, že se debatní setkání uskutečnilo krátce před plánovaným představením rozsáhlého legislativního balíčku pro čistou energii připravovaného Evropskou komisí a v době, kdy již na evropské úrovni probíhala jednání o způsobech snižování emisí skleníkových plynů i posilování bezpečnosti dodávek zemního plynu.

Kulatého stolu se zúčastnil český poslanec Evropského parlamentu **Evžen Tošenovský** (ODS, ECR) a jako hlavní řečníci vystoupili předsedkyně Energetického regulačního úřadu **Alena Vitásková**, místopředseda Krajské hospodářské komory MSK **Pavel Bartoš**, výkonný ředitel pro provoz společnosti Net4Gas **Radek Benčík**, **Michal Jedlička** z divize Vnější vztahy a regulace společnosti ČEZ a profesorka Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava **Dagmar Juchelková**. Setkání se dále zúčastnili představitelé Moravskoslezského kraje a města Ostrava, zástupci soukromých firem a odborníci z akademického prostředí.

Diskuze se věnovala zejména otázce **bezpečnosti dodávek energie**. Účastníci se zabývali mimo jiné problematikou **rozvoje obnovitelných zdrojů energie** (OZE) a jejich vlivu na stabilitu energetického systému. S touto otázkou se pojí například potřeba zachování stávajících stabilních zdrojů energie a zajištění předvídatelného prostředí pro investice do nových výrobních zařízení, která by mohla poskytovat **záložní kapacitu doplňující právě narůstající produkci elektřiny z intermitentních zdrojů**, jako jsou sluneční nebo větrné elektrárny. Vzhledem k úzké provázanosti výroby elektřiny a tepla se diskuze věnovala i **problematickému teplárenství**, které navíc ovlivňuje například politika energetických úspor. Dále se diskuzní setkání zabývalo otázkou **bezpečného zásobování zemním plynem**, který může hrát podle některých názorů významnou roli v přechodu k nízkouhlíkové ekonomice. Zvláště pro průmyslové a na uhlí závislé regiony – jakým je i Moravskoslezský kraj – by se proto mohl stát důležitým zdrojem energie.

Výstupem z debaty se stala níže uvedená doporučení adresovaná evropským institucím, domácím politikům a státní správě i vedení Moravskoslezského kraje. Řadu z nich je možno považovat také za příspěvek do obecné veřejné debaty o budoucnosti evropské energetiky.

Obecná doporučení k energetické politice EU

→ **Zajistit konkurenceschopné ceny energie:** Evropská unie musí najít cestu ze situace, kdy jsou ceny silové elektřiny příliš nízké na to, aby motivovaly investory k výstavbě nových konvenčních výrobních kapacit, ale zároveň roste cena pro konečné spotřebitele. V roce 2016 dosáhla cena silové elektřiny na 12leté minimum, ale průměrná cena elektřiny pro domácnosti v letech 2008 až 2015 rostla asi o 3 % ročně. Zároveň je potřeba posílit vlastní konkurenceschopnost v globálním prostředí. Průměrná cena elektřiny pro průmyslové spotřebitele je v EU sice o polovinu nižší než v Japonsku, ale o více než polovinu vyšší než ve Spojených státech amerických.¹ Je proto nutné odstranit tržní pokřivení, mezi která patří například podpora OZE prostřednictvím výkupních cen za elektřinu.

→ **Vyhnout se zavádění kapacitních mechanismů v situacích, které lze vyřešit tržními způsoby:** Jistotu by investorům mělo zajišťovat funkční tržní prostředí, ve kterém bude cena elektřiny reflektovat aktuální dostupnost výrobních kapacit. Z pohledu zajištění bezpečnosti dodávek energie sice může být lákavé zavádění plateb za udržování kapacity prostřednictvím takzvaných kapacitních mechanismů. Jejich zavádění ovšem v některých případech hrozí zvýšením ceny pro koncové zákazníky a nemotivuje spotřebitele ke snižování vlastní poptávky v reakci na výkyvy cen, čímž brzdí využívání chytrých technologií. Tyto mechanismy by měly být uplatňovány až po řádném posouzení výrobní přiměřenosti v regionu, být technologicky neutrální, nediskriminační a otevřené pro přeshraniční zdroje.

→ **Rozvoj obnovitelných zdrojů podporovat smysluplně:** Je nesporné, že energetika se proměňuje a čisté decentralizované zdroje a chytré technologie budou hrát v budoucnu stále větší roli. Podporovat rozvoj obnovitelných zdrojů má smysl jak z hlediska snižování emisí, tak z hlediska posilování energetické soběstačnosti. Podpora by se však měla co nejvíce přiblížit tržním principům. Zároveň je třeba klást důraz na růst výroby z OZE v oblastech, kde je takový rozvoj smysluplný a odpovídá místním podmínkám.

→ **Politická rozhodnutí a regulační prostředí by měly být předvídatelné:** Provozovatelé výrobních zařízení a přenosových i distribučních soustav musí své aktivity plánovat v dlouhodobém časovém horizontu. I politická a legislativní rozhodnutí a regulační prostředí tedy musí být dlouhodobě předvídatelné a měly by být předem konzultovány s dotčenými stakeholdery.

¹ European Commission. Report on energy prices and cost in Europe. Brussels, 30. 11. 2016. Str. 4, 5 a 10. Dostupné z: http://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/com_2016_769.en_.pdf (staženo 11. 12. 2016).

- **Posílit spolupráci na regionální úrovni:** Výše zmíněný požadavek na předvídatelnost se vztahuje také na rozhodnutí sousedních členských států, které mohou politiku dané země ovlivňovat. V případě České republiky je zejména nutná připravenost na směřování ekonomicky silného Německa. Pro společné zvládnání výzev v elektroenergetice je v Evropě nutné posilovat například spolupráci provozovatelů přenosových soustav a pokročit s integrací trhů.

Doporučení pro tvůrce evropské politiky

- **Univerzální řešení neexistuje:** Každý členský stát prošel specifickým historickým vývojem a disponuje různými ekonomickými i přírodními podmínkami. Proto by bylo nereálné domnívat se, že se všechny země mohou při vytváření své energetické politiky řídit jednotným vzorem. Je třeba přizpůsobovat se konkrétní situaci jednotlivých států a regionů. Opačný přístup by mohl mít negativní dopady právě na silně průmyslové regiony, jako je MSK. Na bezpečnosti dodávek a cenách energie totiž kriticky závisí osud energeticky náročných odvětví, která musí obstát jak v globální konkurenci, tak v soutěži s podniky z jiných členských států.

Doporučení pro českou vládu

- **Na evropské úrovni bránit specifika české energetiky:** V následujících měsících čekají členské státy EU zásadní jednání o podobě energetické unie. Každý stát bude bránit své vlastní zájmy, a toho by se měla držet i česká vláda, která může vycházet z robustního založení českého energetického systému, schopného odolávat současné nejisté situaci, a ze strategické polohy ve středu Evropy. Jedním z českých specifik je například systém centrálního zásobování teplem, který je silně ovlivňován politikou energetických úspor tvořící jeden ze základů evropské energetické politiky.

- **Určit cenu za energetickou bezpečnost:** Stát musí mít jasnou představu o tom, jaké projekty je nutné zrealizovat pro zajištění bezpečnosti dodávek energie, a kde leží hranice oddělující tyto projekty od byznysových záměrů, které by měly být komerční záležitostí samotných firem. Je potřeba akceptovat, že energetická bezpečnost má svou cenu, a do klíčových projektů bude nutné nasměrovat odpovídající finanční prostředky. Zároveň nesmí docházet ke zbytečnému zatěžování daňových poplatníků a spotřebitelů energie.

- **Neztěžovat situaci drobných výrobců energie:** Provozovatelům malých instalací, kteří elektřinu vyrábějí především pro vlastní spotřebu, by stát neměl komplikovat situaci nadměrnou administrativní zátěží a zachovat pro rozvoj těchto zdrojů stabilní prostředí. Na druhou stranu je však nutné posílit povinnosti drobných výrobců (např. odpovědnost za odchylku), pokud je jejich výrobu převážně určena pro dodávku do sítě. V dohledné době by například mělo být jasnější, jak se budou tito výrobci podílet na pokrývání nákladů potřebných pro udržování distribučních soustav.

- **Dotační zdroje směřovat do výzkumu, vývoje a inovací:** Dotace by se měly v energetice využívat opatrně, aby nedocházelo k narušování tržního prostředí. Velmi vhodné je však směřovat finanční prostředky do oblastí výzkumu, vývoje a inovací a využít silné technologické základny české ekonomiky.
- **Zjednodušit procesy povolovacího řízení:** Energetika se v Evropě potýká s řadou problémů, ke kterým se v případě (nejen) České republiky přidává i komplikovanost povolovacích řízení. Procesy udělování územních rozhodnutí, posuzování dopadů na životní prostředí nebo rozhodnutí o povolení stavby by tedy bylo vhodné zjednodušit a zrychlit.

Doporučení pro Moravskoslezský kraj

- **K energetice přistupovat koncepčně:** Politická reprezentace MSK by se měla energetikou seriózně zabývat. Region by měl mít propracovanou strategii týkající se surovinových zásob. Nejpozději od roku 2024 lze totiž v regionu kvůli ukončování těžby očekávat výrazný nedostatek černého uhlí, na němž dosud surovinová koncepce do velké míry spočívala. Dále bude potřeba zaměřit se na modernizaci teplotní sítě, která bude muset zvýšit svou efektivitu. Zároveň by měl kraj pokračovat v debatách o vytvoření takzvaného chytrého regionu.
- **Kraj může nabízet odborníky:** MSK disponuje díky univerzitnímu a výzkumnému zázemí technicky vzdělanými lidmi, bez kterých se česká energetika neobejde. Jejich počty však bude potřeba zvyšovat, protože odborníků je v Česku nedostatek. Působit by měli nejen v konkrétních energetických firmách, ale pomáhat také s koncepčním rozvojem energetické politiky na centrální úrovni.

Program setkání a diskutované otázky

1. Zahájení kulatého stolu na téma „Energetická bezpečnost: Výzvy pro Moravskoslezský kraj“
  - Představení hlavní otázky pro diskuzi: Jak vývoj na evropské úrovni ovlivňuje situaci na trhu s elektřinou a plynem s ohledem na zajištění bezpečných dodávek energie z pohledu stakeholderů působících v Moravskoslezském kraji?
2. Úvodní příspěvky pro diskuzi s přítomnými stakeholdery:
  - Evžen Tošenovský (ODS, ECR), poslanec Evropského parlamentu, člen výboru pro průmysl, výzkum a energetiku
  - Alena Vitásková, předsedkyně Energetického regulačního úřadu
  - Pavel Bartoš, místopředseda Krajské hospodářské komory MSK
  - Radek Benčík, jednatel Net4Gas
  - Michal Jedlička, divize Vnější vztahy a regulace – Evropská agenda, ČEZ
  - Dagmar Juchelková, Katedra energetiky, Fakulta strojní, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
3. Moderovaná diskuse mezi účastníky kulatého stolu – otázky:
  - Jak by měla česká přenosová soustava a soustavy pro distribuci elektrické energie reagovat na rozvoj obnovitelných zdrojů?
  - Jak při současné situaci na trhu s elektřinou zajistit podmínky pro investice do nových stabilních zdrojů energie?
  - Jak významný rozvoj infrastruktury pro přepravu plynu je pro spotřebitele v České republice žádoucí? Poroste v Česku spotřeba plynu, například v souvislosti s výstavbou plynových elektráren? Měl by být postaven plynovod Moravia?

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.facebook.com/AMO.cz

www.amo.cz

www.twitter.com/amo_cz

info@amo.cz

www.linkedin.com/company/amocz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.youtube.com/AMOCz

Adéla Denková

Adéla Denková je šéfredaktorkou zpravodajského portálu EurActiv.cz a spolupracovnicí Výzkumného centra AMO. Zaměřuje se především na témata spojená s klimatickou a energetickou politikou Evropské unie.

adela.denkova@amo.cz

[@Adela_Denkova](https://twitter.com/Adela_Denkova)

Policy paper byl vydán v rámci projektu Empowering Youth and Regions in the European Parliament realizovaného za podpory Evropského parlamentu. Partnerem projektu je zpravodajský portál EurActiv.cz.